

Ministerie van Financiën

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA S'-GRAVENHAGE

Directie Buitenlandse Financiële Betrekkingen

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.minfin.nl

Ons kenmerk
BFB 2010-

Datum 14 december 2010
Betreft: Tweede Review hervormingsprogramma Griekenland

Geachte voorzitter,

Op 9 december 2010 verscheen het tweede formele voortgangsrapport van de Europese Commissie over de implementatie door Griekenland van de maatregelen waaraan dat land zich, in het kader van het leningenpakket van het IMF en de landen van het eurogebied, heeft gecommitteerd. Het rapport is gebaseerd op de uitkomsten van een gezamenlijke missie van het IMF, de Europese Commissie en de ECB naar Athene tussen 15 en 22 november 2010. Met deze brief wil ik u informeren over de conclusies van deze tweede review. Het rapport van de Commissie is in zijn geheel te vinden op de website van de Commissie¹. Een gezamenlijke verklaring van het IMF, de ECB en de Europese Commissie over de uitkomst van de review (Statement by the European Commission, the ECB and IMF on the Second Review Mission to Greece) vindt u in de bijlage.

Voorgeschiedenis

Op 18 mei 2010 is de eerste tranche van 20 miljard euro (waarvan 14,5 miljard van de eurolanden en 5,5 miljard van het IMF) aan Griekenland uitgekeerd. In ruil hiervoor heeft Griekenland in moeten stemmen met een zeer fors pakket aan beleidsmaatregelen en hervormingen dat erop gericht is de Griekse overheidsfinanciën te saneren, de economische structuur te verbeteren, en de stabiliteit in de Griekse financiële sector te waarborgen. Uitkering van volgende tranches is afhankelijk van naleving van de afspraken in de eerder overeengekomen Memorandum of Economic and Financial Policies (MEFP). In dit Memorandum, dat ik u eerder stuurde (bijlage bij brief met kenmerk BFB 2010-450M), wordt omschreven aan welke condities Griekenland moet voldoen voordat elke afzonderlijke tranche verstrekt kan worden.

Het IMF, de Europese Commissie en de ECB rapporteren vier keer per jaar over de implementatie van de overeengekomen maatregelen en hervormingen. Deze analyse vormt de basis voor de beslissing van lidstaten van het eurogebied om al

¹ http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2010/pdf/ocp72_en.pdf

dan niet in te stemmen met de uitkering van een volgende tranche. Unanimititeit van de lidstaten is vereist voor uitkering.

Datum
12 december 2010

Ons kenmerk
BFB 2010-1577M

Naar aanleiding van de tweede formele review, die plaatsvond tussen 15 en 22 november 2010, heeft de Commissie met steun van de ECB een voortgangsrapport opgesteld. Op basis van de conclusies van het voortgangsrapport zullen de lidstaten besluiten over de uitkering van een derde leningentranche.

De conclusies van de tweede review

De Commissie oordeelt, samen met het IMF, dat Griekenland voldoet aan de voorwaarden die zijn vastgelegd in de MEFP voor vrijgave van de derde leningentranche. Griekenland heeft de overeengekomen budgettaire-, structurele-, en financiële sectormaatregelen in voldoende mate uitgevoerd. Dat neemt niet weg dat op sommige terreinen vertraging met de implementatie van met name een aantal structurele maatregelen dreigt te ontstaan. De komende maanden is een hernieuwd hervormingsoffensief nodig om goede voortgang te blijven boeken en ook bij volgende reviews te voldoen aan de overeengekomen beleidscondities.

Budgettaire maatregelen

Op 15 november 2010 maakte Eurostat bekend dat het Griekse begrotingstekort voor 2009 en de Griekse schuld opwaarts werd bijgesteld. Het tekort is bijgesteld van 13,6% BBP naar 15,4% BBP. De schuld is bijgesteld van 115,2% BBP naar 126,8% BBP. Eurostat had in het verleden een voorbehoud gemaakt bij deze statistieken; deze cijfers zijn nu definitief.

Griekenland heeft alle gevraagde budgettaire maatregelen voor 2010 geïmplementeerd. Deze omvatten onder meer een BTW verhoging en verbreding van de BTW grondslag, verlaging van ambtenarensalarissen, verlaging van het aantal ambtenaren, hervorming van de inkomstenbelastingen, bevroering van de indexering van pensioenen, invoering van een CO2 belasting en belastingverhogingen op onder meer brandstof, tabak, alcohol en luxegoederen. Daarnaast zijn maatregelen genomen om de overheidsfinanciën structureel beter op orde te brengen. Deze zijn essentieel om de houdbaarheid van de Griekse overheidsfinanciën op de langere termijn te verbeteren. Onder andere is een wet aangenomen die voorziet in een meerjarig begrotingsproces, met meerjarige uitgavenplafonds voor de centrale overheid. Ook zijn maatregelen getroffen om belastingontduiking te verminderen en de belastinginning te stroomlijnen. Op deze terreinen zal in de komende maanden blijvend ingezet moeten worden.

Hoewel de gerealiseerde inkomstenverhoging tot en met eind juni 2010 lager is uitgevallen dan de geraamd in de MEFP, is de gerealiseerde uitgavenverlaging hoger dan geraamd. Hierdoor heeft Griekenland in 2010 het begrotingstekort met zo'n 6 procentpunten verlaagd ten opzichte van 2009. In de MEFP werd een tekortverlaging van 5,5 procentpunten gevraagd. Echter, vanwege de opwaartse schuldbijstelling door Eurostat, waardoor Griekenland met een hoger tekort begon

aan het hervormingsprogramma, is het Griekse begrotingstekort in 2010 (9,6%) hoger dan de target die is opgenomen in de MEFP (8,1%).

Datum
12 december 2010

Ons kenmerk
BFB 2010-1577M

Het IMF, de ECB en de Europese Commissie hebben geëist dat Griekenland de achterstand die als gevolg van het hogere begrotingstekort over 2009 is ontstaan, volledig compenseert door in 2011 additionele consolidatiemaatregelen te implementeren. Met Griekenland is overeengekomen dat in 2011 zo'n 2,5% BBP aan additionele maatregelen geïmplementeerd zal worden. De precieze maatregelen zijn, in samenspraak met het IMF, de ECB en de Europese Commissie, reeds geïdentificeerd. Omdat het Griekse programma 'front-loaded' was, waardoor in 2010 aanvankelijk significant meer maatregelen werden gevraagd dan in 2011, is er ruimte om in 2011 deze additionele maatregelen te nemen.

De regering zal zich de komende maanden in moeten zetten om tegenvallers aan de inkomstenkant te voorkomen. Tevens is een belangrijk aandachtspunt dat, hoewel grote vooruitgang is geboekt in de datavoorziening door lagere overheden en de kwaliteit en tijdigheid van deze data, er in de komende maanden op dit terrein verdere verbetering noodzakelijk is om nauwkeuriger toezicht op de uitgaven te kunnen realiseren.

Structurele maatregelen

Griekenland heeft structurele hervormingen doorgevoerd die in voldoende mate in lijn zijn met de vereisten volgens de MEFP. In een eerdere brief (d.d. 26 augustus 2010, kenmerk BFB 2010-941M) berichtte ik u al over de belangrijke hervormingen die zijn doorgevoerd in het pensioenstelsel. Ook op het terrein van de arbeidsmarkt en het openbaar bestuur zijn belangrijke hervormingen doorgevoerd. Na een eerste golf structurele hervormingen op de arbeidsmarkt, waarin onder meer de ontslagbescherming werd verlaagd, een aantal beschermde beroepsgroepen werd vrijgegeven, en het minimumloon werd verlaagd, is een tweede golf hervormingen nu nodig om het arbeidsaanbod te verhogen en de flexibiliteit van de arbeidsmarkt te verbeteren. Onder meer zal het loonvormingsproces hervormd worden, om loonaanpassingen meer in lijn te brengen met veranderingen in de productiviteit.

Ook op andere terreinen is blijvende aandacht voor structurele hervormingen nodig om de concurrentiekracht van de Griekse economie te verhogen. Dit vergt onder meer het aanpakken van inefficiënties op productmarkten om een betere werking van concurrentie in productmarkten tot stand te brengen. Ook zal de voortgang in de hervorming van de voor Griekenland zeer belangrijke transportsector voortgezet moeten worden. Daarnaast zal in de komende maanden een volledige functionele herziening van de publieke administratie plaatsvinden om deze efficiënter vorm te kunnen geven.

Financiële sector

Datum

12 december 2010

Ons kenmerk

BFB 2010-1577M

Het Financial Stability Fund, waarmee middelen beschikbaar gesteld worden om Griekse banken, indien nodig, te herkapitaliseren, is volledig operationeel. Op dit moment is 1,5 miljard euro beschikbaar voor kapitaalinjecties. Het fonds kan de komende tijd worden aangevuld tot een bedrag van maximaal 10 miljard euro. Er is tot nu toe nog geen noodzaak geweest om Griekse banken te herkapitaliseren.

Griekenland heeft een strategische herziening van de financiële sector en van staatsdeelnemingen in financiële instellingen doorgevoerd. Er is een plan ingediend om de noodleidende ATE bank te herstructureren. Over het lot van de andere staatsdeelnemingen zal in overleg met het IMF, de ECB en de Europese Commissie besloten worden.

Conclusie

Naar het oordeel van het IMF, de Europese Commissie en de ECB voldoet Griekenland in voldoende mate aan de eisen die zijn gesteld voor vrijgave van de derde leningentranche (zie bijlage). Deze tranche bedraagt in totaal 9 miljard euro, waarvan 6,5 miljard van de eurolanden en 2,5 miljard van het IMF. De tranche zal, indien de lidstaten van het eurogebied daar unaniem mee instemmen, in januari 2011 vrijgegeven worden. Aanvankelijk werd verwacht dat deze tranche uitgekeerd zou worden in december. Om die reden is in de uitkering van deze tranche reeds opgenomen als leninguitgave in 2010. Door middel van de Slotwet 2010 en de Voorjaarsnota 2011 zullen de gevolgen van deze beslissing verwerkt worden.

Ik hoop u voldoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,
de minister van Financiën,

mr. drs. J.C. de Jager